

Milosrčnost.

Posledica dolgotrajnih krvavih vojsk so skoraj vselej kužne bolezni in lakota. Gorjé deželi in kraju, kamor se te grozovite sestre naselijo! To bridko izkušnjo so doživeli Slovenci v začetku tega stoletja. Znano je, kako so Francozi naše dežele zasedli in je še le po mnogih hudih bojih zopet ostavili. Mnogo je trpela takrat slovenska zemlja pod tujčevimi nogami. Koliko njenih vrlih sinov je našlo slavno smrt na bôjnem polji! Slovensko, laško, nemško in še celó rusko zemljo je pojila slovenska kri. Radostno so se vračali po končanem boji mnogoizkušeni vojaki v domovino, kjer so jih z enakim veseljem pričakovali njih rojaki, ki so mej tem tudi vže marsikatero bridko uro preživel, ker še celó pod domačo streho niso bili varni pred Francozi.

Komaj so se deželi vsaj nekoliko zacelile rane, katere jej je vsekaj sovražni meč, prišla je vže druga nič menj huda nadloga nad Slovence — strahovita lakota, ki je v letih 1817 in 1818 mnogo ljudi pomorila. Niti največkodušnejše milostinje, ki so se pošiljale od vseh krajev, niso mogle odvrniti stiske in bēde.

Bilo je v poletji 1817. leta. Čas žetve je vže minul, in morala bi se začeti mlatva. Ali to leto je vse to izostalo. Polje, kamor je preteklo jesen in vzpomlad nasejal pridni kmet žita v sladkej nadi, da se mu njegov trud vsaj desetkrat izplača, bilo je čez in čez zarasteno z nadležnim plevelom. Koliko solz se je prelilo takrat na polji! Koliko bridkih vzdihljejev je čula širna raván! Vsi stogi in kozolci so bili prazni, in po skednjih, kjer bi morali pokati cepci, predel je pajek brez vsega strahú svoje velike mreže.

Po hišah so ležali ljudjé gládú onemogli. Z bledih, prepadenih obrazov se je brala bridkost in bēda. Otroci so stegovali ročice k materam kruha proseči, a matere jim niso mogle dati ničesa, ker vse shrambe so bile prazne. Sēm in tjà so našli mrliče po travnikih, ki so se želeli nasititi s travo; a krč je končal njih borno življenje. Mnogo ljudi je pustilo svoja stanovanja in šlo križem svetá s trebuhom za kruhom.

V néko gorenjsko vas sta prišla dva taka prosjaka. Siv, častljiv starček je počasi lazil ob palici za svojo unukinjo, dveletno deklico, Julijo. Na njenem obledem obrazu se je izražala poleg mile nedolžnosti srčna žalost in stiska. Oči so jej bile jokú zatekle in lici ste bili skoraj mrtvaški. Obleka obéh je bila zeló siromašna. Na vsaka vrata sta potrkala uboga popotnika in v vsako vežo stopila proseča za kosec kruha ali kake druge hrane, pa nikjer nista nič dobila. Prestopila sta zadnji prag, a tudi tu ni bilo pomóči.

Stopivši zopet na prosto, reče deklica: „Oče moj ljubi, kam pa zdaj? Ves svet je naju zapustil. Umreti morava . . .“ Bridek jók zamori glas nesrečnej unukinji. Tudi starčku se utrne svetla solza iz mrklega očesa, ali hitro si jo otare, da bi ga tovarišica ne opazila. Nekoliko postane, zaupno uprè obraz na jasno nebó, ter reče: „Julija draga! če naju je svet zapustil, naju pa Bog še ni. Tam gori v svetih nebesih vlada še vedno isti neskončno usmiljeni in dobrotljivi Oče, ki skrbi za vse ljudi. Meniš li, da naju ne vidi? da mu ni mar najina stiska? Oni, ki je naju do sih dob preživel, dal nama

bode hrane. „Daj nam danes naš vsakdanji kruh“ moliva vsak dan, in misliš li, da Bog ne sliši najinih prošenj? Obupati nikakor ne smeva.“

„Oče, sediva tu na zeleno grivo (trato), da si nekoliko odpočijeva,“ pravi zopet deklica, „meni so se vže vse moči odpovedale. Skoraj pojdem za materjo in očetom tja gori v boljšo domovino.“

„Kakor je božja volja,“ odgovori starček. „Smrti si ne smeva želeti. Saj tudi rajnka tvoja roditelja v nebesih za naju prosita. Moliva tu par očenašev!“

Komaj odmolita molitevo, stopi k njima priletna žena in jima pomoli kosec kruha svetujoč jima, naj gresta na óni grad na bližnjem hribu, tam bodeta izvestno dobila pomoči, ker ljudje, v njem stanujoči, preskrbujejo vso vas z živežem. Veselo stegne Julija ročico po skorjici kruha in se srčno zahvali neznanej dobrotnici. Starček razdeli kruh na dva jednaka dela, a deklica se brani toliko vzeti, rekoč, da je to preveč zá-njo. Ljubezniv prepir se uname mej obema, ki se pa konča s tem, da Julija zmaga in da ona vzame samó četrti del vsega kruha.

Odmolivši očenaš za dobrotnico, napotita se proti gradu, ki je stal na malem višku ob meji mej gozdi in travniki.

Poleg pota, po katerem sta hodila naša popotnika, stala je kapelica Matere Božje. Dospévši do nje, kreneta va-njo utrujena težavne hoje ter pokleknetá na stopnico pred oltarjem. Nista še dolgo molila, ko se starček nenadoma zgrudi in v nezavesti obleži. Deklica, vsa prestrašena, zavpije ter skoči k njemu. Krčevito mu stisne roko in ga neprestano kliče, kakor bi ga hotela vzdramiti; ali sivi mož ne čuje njenih jasnih vzklikov . . . Smrtno utrujena sede Julija poleg njega in bridko joče. Kmalu utihne tudi ta glas; deklica omahne in obleži kakor mrtva.

V tem ste stopali po hribu nizdolu dve ženski. Prva, vže precej priletna, nesla je na glavi jerbas, napolnen z raznimi jedili, katere je zakrival širok rudeč prt. Druga je bila deklica o kakih šestnajstih letih. Postava njena je bila prikupljiva: obraz je razodeval nedolžnost in prijaznost. Obili, plavkasti lasjé so jej pokrivali vitek hrbet. Na roci je nesla z belim prtom pregrneno pletenico, ki je bila bajé precej težka, ker deklica je večkrat počivala in jo predévala z jedne roke na drugo. Bila je to grajska hči Kristina, óna druga pa njena postrežnica Agata. Obé sta bili namenjeni v vas, da bi nasitili óndu nesrečne in gladne ljudi. Po tem potu sta hodili vsak dan in izvrševali lepo krščansko delo usmiljenja. Ni čuda, da so vsi vaščani prav po otroško ljubili graščaka in njegovo plemenito gospo soprugo. Kristina, podobna rešilnemu angelju, bila je neutrudljiva v svojem poslu, rekše v razdelitvi jedil mej uboge stradalce.

„Počijve tu nekoliko!“ reče dekla, prišedši do košatega drevesa na zelenej grivi. „Mene vže vrat boli težke in dolge noše.“

„Lè!“ odgovori Kristina, „jaz sem tudi vže trudna. Naberive tu cvetie, da je položive na oltar v kapelici.“

Odloživši pletenico, začne trgati pisane cvetice, ki so rastle okolo nje. Tudi Agata vzame jerbas raz glavo in pomaga deklici pri nedolžnem delu. Dva lepa šopka in jeden venec sta spleti iz nabranih cvetie. Potem se zopet oprtita in gresta naprej v dolino. Prišedši do kapelice stopita va-njo. Gróza

ju izpreleti, ko zagledate pred oltarjem dva človeka ležati. Hitro odložita bremeni in priskočita k nesrečnikoma. Solzé jima zaigrajo v očeh.

„Glad ju je umoril,“ pravi Agata.

„Živa sta še!“ vzklikne Kristina, otipavši jima žile; nato izvleče iz pletenice steklenico ter vlije Juliji nekoliko kapljic krepilne pijače v usta. Agata jo vzame v naročje in jo skuša obuditi, gospodična pa stopi k starčku in tudi njemu vlije vina v usta. Potem sede na tla in nasloni moža ná-se. V malo trenutkih odprè deklica oči ter gleda nekako čudno okolo sebe. Prve besede, ki jih izpregovori, bile so: „Kje pa so oče?“

Videč starčka na tleh ležati, vrže se čezenj ter milo kliče in ihti.

Ti tožni klici nesrečnega otroka izvabijo obema bridke solzé v oči, da začneta na glas jokati in ne moreta tolažiti ubogega otroka.

Še le čez nekaj časa vzdigne Agata ihtečo deklico in s tresočim glasom izpregovori: „Tiho bodi, tiho, ljuba moja, saj bodo oče kmalu ozdraveli. Utolaži se . . .!“ Glas jej zastane.

Julija preneha nekoliko jokati, plaho pogleda dekle in vpraša: „Kje pa sem?“

„V dobrih rokah, sirota,“ odgovori Kristina ter ukaže postrežnici: „Daj jej jesti!“

Hlastno seže deklica po ponujanih jedilih in jih hitro povžije. Potem se tako milo in lepo zahvali, da znova zaigrajo dobrotnicama solzé v očeh.

V tem se tudi starček predrami. Nekako čudno uprè mrklo oko prèd-se in vzdihne: „Julija . . . kako . . . ti . . . je?“ Radostno skoči unukinja k starčku in se oklene njegovega vratú. Agata ponudi možu jedi in dobrega starega vina.

To onemoglega starčka takó okrepí, da začne govoriti. Prva beseda mu je zahvala. A Kristina ga prosi, da naj molčí, ker se mu vidi, da govori le s težavo.

Po tem veselem dogodku, da sta bila dva človeka mučne smrti oteta, pokleknejo vsi štirje pred oltar in se v tihej, gorečej molitvi zahvalijo Bogu in Mariji za to veliko izkazano jim milost. Končno vstane Kristina in položi lep cvetlični venec Mariji na glavo; pisana šopka pa vtakne v dve krasni posodici ob vsakej strani oltarja.

Agata sama nato nese jedi v vas, gospodična pa pelje tujca proti gradu. Ali starček je vže preveč opešal, da bi mogel peš priti na goro. Zatorej prosi gospodična moža, naj bi z Julijo počakal, da pridejo z grada z vozom po-njega.

Kmalu pridrdrá po hribu nizdolu voz, na katerega položé onemoglega starčka. Julija noče iti na voz, raje stopa za njim z Agato, ki se je v tem povrnila iz vasi.

V gradu so položili starega moža na posteljo, s katere ni več vstal. Poklicali so mu duhovna in zdravnika. Prvi je prišel še o pravem času, a drugi ga je našel vže mrtvega. Starost in prevelik stradež sta ga spravila v grob. Vesel se je ločil mož s sveta, ko je slišal, da so siroto Julijo vzprejeli v gradu za svojo. Blagoslavljajoč unukinjo in dobrotnike izročil je svojo dušo v božje roke.

Bridke solzé je pretočila Julija in mnogim izvabila solzé sočutja iz oči. Ali Kristina, ki jej je bila od sedaj največja prijateljica na sveti, znala jo je utolažiti. Kakor sestri sta se ljubili blagi deklici; vedno sta bili skupaj, doma in na poti. Najraje sta se zabavali s cveticami, ki so rastle v vrtu tik gradú.

Tudi Stanko, Kristinin brat, ki je hodil v Ljubljani v šolo, ljubil je Julijo kakor sestro. —

Leta so minula in naši znanci so se starali. Julija je živela do svoje smrti v gradu v najlepši slogi s Kristino in s Stankom, ki je postal po smrti starišev gospodar graščine. Malo ne vsak dan je klečala v kapelici pred óno sveto podobo, kjer je bila tako rekoč čudežno rešena grozovite smrti. Na stare dni je Bog dal Stanku okusiti sad milosrčnosti njegovih starišev.

Šel je некоč na lov. V gozdu se je oddaljil preveč od drugih lovecev. Pri nekem skoku čez širok jarek si je zlomil nogo in obležal na mestu. Upil je nekaj časa na pomoč; slednjič so ga slabosti takó prevzele, da je padel v nezavest. Proti večeru ga je našla neka žena, ki je šla po drva. Hitro je tekla v grad poročat to žalostno novóst. Šest tednov je ležal bolnik v postelji; a noga se mu je popolnem pozdravila. Hotel je ženo, ki ga je rešila, bogato obdarovati, ali ta ni hotela nobenega plačila, rekoč, da sta Stankova roditelja njej in vsem njeuim za časa lakote življenje oteli, in da je ona sedaj to dobroto samó nekoliko povrnila. A stara, dobra žena je morala slednjič vendar le ponujeni denar vzeti.

Pred nekaj leti so se vsi trije kmalu drug za drugim preselili na óni svet — v srečno večnost.

J. B.

Poštenje zmaga.

prelepej dolini na spodnjem Štajerskem je prijazna vasica. Sredi vasi stoji stara cerkev s črno-sivim zvonikom, ki pazi na vse strani, kakor skrbni čuvaj, da bi tù v mirnej samoti ostalo vse pri starem, namreč takó, kakor je nekđaj bilo. Na desno od božjega hrama, kraj bobnega hudournika stoji mlin, katerega kolesa se počasi vrté, kakor bi hotela opominati čas, da naj tudi on ne hiti tako naglo v brezkončno morje večnosti. Ne daleč od mlina ob znožji visoke gore pa stoji majhna koča, ki vže po svojem vnanjem lici kaže, da pod njeno streho prebiva siromaštvo in pomanjkanje. Košček polja ob meji bližnjega gozda in majhen pa skrbno obdelan vrt, to je vse, kar ima Mravljak, ki živi, da-si v siromaštvu a vendar v tihej zadovoljnosti, s svojo ženo pod streho ubožne koče. Mravljak je bil po svojej obrti tkalec, a ta obrt mu je vrgla komaj toliko, kolikor potrebuje najbolj skromen človek, da preživi sebe in svojo družino.

Gospodar mlina, Jelenec po imenu, pa je bil zeló imovit in prevzeten človek. Bolelo ga je samó to, da je imel ubožnega Mravljaka za soseda. Bogastvo in siromaštvo to ne gre skupaj, mislil si je, ter ni mogel ubozega tkalca niti pogledati s prijaznim očesom. Vže davno bi bil rad kupil njegovo borno kočo in óno malo zemljišča, kar ga je okolo nje, da bi se tako znebil siromašnega soseda, ali Mravljaka ni bilo volja prodati hiše, v katerej sta se pošteno preživela njegov oče in ded. Pod domačo streho živeti je še zmirom boljše nego pod tujo, mislil si je Mravljak, in tako je tudi on hotel preživeti pod domačo streho svoje stare dni.

Pred jednim letom pa se je godilo tkalcu Mravljaku jako slabo. Žena mu je ležala bolna v postelji in troški na zdravnika in zdravila narasli so